

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A.**, so sídlom v B., zastúpenej JUDr. E. L., advokátkou, so sídlom v B., proti žalovanej **Slovenskej republike – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, **o náhradu škody vo výške 48 390,-- € (1 457 817,-- Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp.zn. 17 C 29/2006, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. marca 2011 sp.zn. 16 Co 43/2011, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. marca 2011 sp.zn. 16 Co 43/2011 vo výroku, ktorým zmenil výrok rozsudku Okresného súdu v Banskej Bystrici zo 4. augusta 2009 č.k. 17 C 29/2006-151 o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni aj sumu 39 126,37 € s príslušenstvom tak, že žalobu zamietol, ako aj vo výroku o trovách odvolacieho a dovolacieho konania a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 12. februára 2008 č.k. 17 C 29/2006-88 žalobu žalobkyne o náhradu škody voči štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb. zamietol s odôvodnením, že hmotnoprávny predpoklad zodpovednosti za škodu, t.j. nezákonnosť rozhodnutia nemožno zisťovať v konaní o náhradu škody, táto musí byť konštatovaná príslušným orgánom, pričom vyslovenie nezákonnosti musí byť súčasťou jeho autoritatívneho výroku. Uviedol, že nárok na náhradu škody môže byť voči štátu úspešne uplatnený až vtedy, keď žiadateľ nemôže účinne dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky voči tomu, kto tento prospech získal a je povinný mu ho vydať, pričom žalobkyňa v danom prípade hodnoverným spôsobom nepreukázala, že vynaložila maximálne úsilie na uspokojenie svojej pohľadávky od spoločnosti V. so sídlom v B.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 15. mája 2008 sp.zn. 16 Co 111/2008 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že základ nároku žalobkyne je daný a úlohou okresného súdu je doplniť dokazovanie na zistenie výšky náhrady škody vychádzajúc z návrhu žalobkyne, ktorá žalovala 1 150 000,-- Sk s príslušenstvom.

Okresný súd Banská Bystrica v rozsudku zo 4. augusta 2009 č.k. 17 C 29/2006-151 (druhý v poradí) zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyni 48 390,-- € spolu s 10,5 % úrokmi z omeškania ročne zo sumy 38 173,-- € od 1. marca 2006 až do zaplatenia v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku a zároveň uložil žalovanej povinnosť nahradiť žalobkyni trovy právneho zastúpenia vo výške 5 777,95 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Uviedol, že žalobkyňa preukázala splnenie všetkých zákonných predpokladov svojho nároku na náhradu škody, ktorá predstavuje reálnu (majetkovú) hodnotu pohľadávky, priznanú žalobkyni právoplatným a vykonateľným rozhodnutím Okresného súdu Bratislava IV zo 4. apríla 2007 sp.zn. 10 Cb 23/2006 a pozostáva z priznanej istiny vo výške 28 942,58 € (871 924,20 Sk), z trov právneho zastúpenia, ktorých náhrada bola žalobkyni v tomto konaní priznaná vo výške 4 309,10 € (129 843,-- Sk), z trov exekúcie vo výške 7 691,10 € (231 729,80 Sk) a to exekučného konania sp.zn. EX X. vo veci oprávnenej V. proti žalobkyni ako povinnej a táto suma bola žalobkyni zexekúovaná v prospech oprávnenej, zo sumy 277,04 € (8 346,-- Sk) ako úhrada trov exekútorovi JUDr. J. M. v exekučnom konaní sp.zn. EX X., ktoré súdny exekútor žalobkyni vyúčtoval, zo sumy 3 512,78 € (105 826,-- Sk) ako náhrada trov odvolacieho a dovolacieho konania priznaných rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. apríla 2005 sp.zn. 43 Cob 101/2004 a zo sumy 2 117,74 € (63 802,-- Sk) ako náhrada trov konania priznaných žalobkyni právoplatným a vykonateľným rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica z 29. mája 2002 sp.zn. 61 Cb 139/1998. V jednotlivých kauzách žalobkyňa uhradila súdny poplatok a právnej zástupkyňi trovy právneho zastúpenia, ktoré sa nepodarilo žalobkyni od spoločnosti V. vymôcť. Okresný súd uzavrel, že nebyť rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. mája 2003 sp.zn. 41 Cob 290/2002, na základe ktorého bola žalobkyni zexekúovaná suma vo výške 38,173 € a ktoré bolo následne ako nezákonné rozhodnutie zrušené, nebolo by došlo ku konaniam sp.zn. EX X., 10 Cb 23/2006, 43 Cob 101/2004 a EX X..

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 12. novembra 2009 sp.zn. 16 Co 332/2009 (druhý v poradí) zmenil rozsudok okresného súdu tak, že uložil

žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 9 263,63 € (279 075,80 Sk) do 3 dní, vo zvyšku návrh zamietol a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania. V odôvodnení poukázal na ustanovenie § 1 ods. 1, § 2 ods. 2 a § 18 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb., podľa ktorých štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom, a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe a treste, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie. Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím majú tí, ktorí sú účastníkmi konania a boli poškodení nezákonným rozhodnutím vydaným v tomto konaní. Zodpovednosti sa nemožno zbaviť, ide o objektívnu zodpovednosť štátu (bez ohľadu na zavinenie), ktorá predpokladá súčasne splnenie troch podmienok : 1. nezákonné rozhodnutie, 2. nesprávny úradný postup, 3. vznik škody a príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody. V konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 10 Cb 23/2006 súd uložil spoločnosti V. ako žalovanej zaplatiť spoločnosti A. ako žalobkyni sumu 871 924,20 Sk s príslušenstvom titulom bezdôvodného obohatenia. Krajský súd považuje za nesprávny názor, že ak návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia nebude možný pre insolventnosť tretej osoby (povinnej), oprávnený má nárok na náhradu škody voči štátu. V takomto prípade ešte žiadateľovi nevznikla škoda v súvislosti so zrušeným nezákonným rozhodnutím, pretože pri možnom vydaní bezdôvodného obohatenia by u žiadateľa k nemajetkovej ujme nedošlo (Výber č. 4/1987). Krajský súd poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 4 Cdo 199/2005, podľa ktorého nie je v rozpore s ustanoveniami zákona č. 58/1969 Zb., ani s ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ak nie sú pri predbežnom prejednaní nárokov na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím uspokojované príslušným ústredným orgánom tie nároky, u ktorých je pri tomto prejednávaní zrejmé, že žalobcovi svedčia súvisiace pohľadávky, ktoré môžu po práve uplatniť voči inému subjektu, zodpovednému z dôvodu získania neoprávneného majetkového prospechu, a nie zo zodpovednosti za škodu. Žalobkyni ešte nevznikla škoda vo výške 871 924,20 Sk, v súvislosti so zrušeným nezákonným rozhodnutím, pretože v prípade vymoženia nároku z bezdôvodného obohatenia, z konania sp.zn. 10 Cb 23/2006, by u žalobkyne k majetkovej ujme nedošlo. Vo veci nie je daný zákonný predpoklad zodpovednosti štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb., a to existencia skutočnej škody. Krajský súd uzavrel, že žalobkyňa žaluje nielen sumu exekútorom zexekúvanú, ale aj sumu 871 924,20 Sk, o ktorej rozhodol Okresný súd Bratislava IV

v konaní sp.zn. 10 Cb 23/2006. Rozsudok sa stal vykonateľným 2. júna 2007 a od 3. júna 2007 začala plynúť 10 ročná lehota na vymożenie dlžnej sumy voči žalovanej v konaní sp.zn. 10 Cb 23/2006, t.j. voči V. Až do uplynutia uvedenej 10 ročnej premlčacej lehoty (t.j. od 3. júna 2007) nie je žalovaná Slovenská republika povinná nahradiť žalobkyni žalovanú sumu, okrem 9 263,63 €. Uvedená lehota platí aj pre ostatné nároky, ktoré si žalobkyňa v rámci prvostupňového konania uplatnila zmeneným návrhom. Iba v časti 9 263,63 € považoval odvolací súd nárok žalobkyne za dôvodný.

Proti rozsudku odvolacieho súdu v zamietajúcej časti podala žalobkyňa dovolanie. Prípustnosť dovolania odvodzovala z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť z ustanovenia § 241 ods. 2 písm.b/, c/ O.s.p. Podľa názoru dovolateľky právny názor krajského súdu, na základe ktorého v časti, t.j. o zaplatenie 871 924,20 Sk žalobu zamietol, bol svojvoľný, arbitrárny, neudržateľný z hľadiska platného práva, senát krajského súdu „nepochopil“ ním uvádzané stanoviská a rozhodnutia súdov, ignoroval priebeh exekučného konania a správu súdneho exekútora, že u povinného z právneho vzťahu bezdôvodného obohatenia sa „nenašiel žiaden majetok podliehajúci exekúcii“ a že vydanie bezdôvodného obohatenia vôbec neprichádzalo do úvahy. Názor krajského súdu, že až po 10 ročnom čakaní sa žalobkyňa stane poškodenou osobou, hoci sa ňou stala už 30.1.2004, kedy dovolací súd zrušil nezákonné rozhodnutie, na základe ktorého sa z majetku žalobkyne nútene (exekučne) zobrala suma 1,15 mil. Sk, považoval za absurdný. Skutkové a právne závery ohľadom tzv. ostaných nárokov boli v napadnutom rozsudku krajského súdu podľa dovolateľky nepreskúmateľné, čo predstavovalo inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p. Poukázala aj na chybnú aplikáciu zákonnej úpravy omeškania s plnením dlhu. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, aby potvrdil rozsudok okresného súdu a žalovanú zaviazal zaplatiť žalobkyni trovy odvolacieho a dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 21. decembra 2010, sp.zn. 2 Cdo 48/2010, rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s vysloveným právnym názorom, že pri riešení kolízie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a nároku na náhradu škody treba vychádzať zo zásady, ktorú akceptuje zásadná súdna prax i právna teória, že vzhľadom na subsidiárnu povahu nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia má prednosť uspokojenie nároku z titulu náhrady škody, a len v prípade, ak nie sú splnené podmienky pre dosiahnutie rovnakého uspokojenia z titulu náhrady škody, možno uplatniť nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia

(R 1/1979, s. 79/80, R 25/1986, s. 299, Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk, ako aj V. Plecítý : Aktuálne otázky zodpovednosti za neoprávnený majetkový prospech, Právnik č. 3/1984, s. 258, J. Vaněk : Ešte k niektorým otázkam vzťahu náhrady škody a neoprávneného majetkového prospechu, Soc. zákonnosť č. 8/1987 a naostatok J. Fiala – M. Kindl a kol. : Občanské právo hmotné, A. Čeněk, Plzeň, 2007, s. 654 a pod.).

K otázke splatnosti nároku na náhradu škody z nezákonného rozhodnutia uviedol, že štát sa dostane do omeškania najneskôr uplynutím 6-mesačnej lehoty, stanovenej na mimosúdne uspokojenie takto uplatneného nároku podľa § 10 zákona č. 58/1969 Zb. u povinnej osoby.

Krajský súd v Banskej Bystrici v poradí tretím rozhodnutím zo 17. marca 2011 sp.zn. 16 Co 43/2011, akceptoval zo zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu len právny názor ohľadne splatnosti nároku na náhradu škody; ohľadne konkurencie nárokov z titulu bezdôvodného obohatenia a náhrady škody zotrval na pôvodnom názore, že „nárok na náhradu škody môže byť voči štátu úspešne uplatnený len vtedy, ak nemôže poškodený úspešne dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky voči dlžníkovi, ktorý mu je povinný plniť (viď Soubor civilních rozhodnutí NS pod C 3031)“.

Proti označenému rozsudku krajského súdu v jeho žalobu zamietajúcemu výroku, podala žalobkyňa opätovne dovolanie, ktoré v stručnosti odôvodnila len tým, že krajský súd rozhodol o odvolaní žalovanej úmyselne v zjavnom rozpore s právnym názorom obsiahnutým v rozhodnutí najvyššieho súdu z 21.12.2010, ktorým bol predchádzajúci rozsudok odvolacieho súdu zrušený. Argumentáciu krajského súdu považovala žalobkyňa za bezprecedentné úmyselné nerešpektovanie kasačného rozhodnutia inštančne nadriadeného súdu, čo smeruje k dekonštrukcii právneho štátu jedným z článkov súdnej sústavy, čo v žiadnom prípade nemožno akceptovať a nechať bez povšimnutia zo strany disciplinárnych orgánov a eventuálneho konania na ústavnom súde pre porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Vzhľadom na svojvôľu a aroganciu konajúcich sudcov krajského súdu, žalobkyňa žiadala, aby vo veci meritórne rozhodol dovolací súd.

Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo proti časti právoplatného rozsudku odvolacieho súdu podané oprávnenou

osobou (účastníkom konania) v lehote uvedenej v § 240 ods. 1 O.s.p. a po preskúmaní veci podľa § 242 ods. 1 O.s.p. dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p., ale aj opodstatnené z dôvodov namietaných v podanom dovolaní.

Najvyšší súd opätovne preskúmal napadnutú časť rozsudku odvolacieho súdu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné; preto rozsudok krajského súdu v napadnutej časti a v súvisiacom výroku o náhrade trov konania zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2, veta prvá, O.s.p.), a to z nasledovných dôvodov :

Právna teória i súdna prax rozoznávajú dva základné typy záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu, a to záväznosť kasačnú (inštančnú, v tej istej veci) a záväznosť precedenčnú (judikatórnu). V prejednávanej veci krajský súd pri opätovnom vydávaní napadnutého rozsudku, postupoval priamo v rozpore s uznesením najvyššieho súdu z 21.12.2010, ktorým bolo zrušené jeho predchádzajúce rozhodnutie v tej istej veci, teda úmyselne porušil tzv. kasačnú záväznosť rozhodnutia najvyššieho súdu podľa § 243d ods. 1 O.s.p.

Pre konanie po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom platí bezvýnimočne zásada viazanosti nižšieho súdu vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu. Požiadavky na reflektovanie kasačného rozhodnutia v následnom rozhodnutí krajského (okresného) súdu sú totiž výrazne prísnejšie, než je tomu tak v prípade „púhej“ záväznosti precedenčnej. Zatiaľ čo v prípade tzv. precedenčnej záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu existuje možnosť, aby všeobecný súd rôzneho stupňa (ne)reflektoval právne závery najvyššieho súdu tým, že v dobrej viere predostrie konkurujúce úvahy a začne s judikátom zmysluplný právny dialóg, kasačná záväznosť môže (pochopiteľne len za nezmeneného skutkového stavu) byť reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia najvyššieho súdu.

V konaní nasledujúcom po kasačnom rozhodnutí preto nie je priestor pre úvahy, či je právny názor najvyššieho súdu správny, fundovaný či úplný. Toto pravidlo neplynie z presvedčenia najvyššieho súdu o svojej vlastnej neomylnosti – na rozdiel od krajského súdu – ale z nutnosti definitívne ukončiť konkrétny spor a predísť nekonečnému súdному presúvaniu spisu medzi súdmi, čo by neúmerne predlžovalo konanie a tým porušovalo ústavné práva účastníkov na skončenie veci v primeranej dobe a na spravodlivý proces podľa

čl. 46 ods. 1 a 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uvedený právny názor je logickým vyjadrením samotného zmyslu kasácie v právnom poriadku a je široko zastávaný aj v odbornej literatúre (por. Bobek – Kühn – Polčák : Judikatúra a právni argumentace, Praha, Auditorium, 2006, s. 37, či všetky komentáre k § 226 alebo § 243d O.s.p., alebo učebnice procesného práva ku kasačnej záväznosti).

V prejednávanej veci však krajský súd požiadavkám vyplývajúcim z vyššie uvedených záverov nevyhovel; preto možno jeho postup vnímať ako neprípustné nereflektovanie či dokonca úmyselné a vedomé obchádzanie kasačného (záväzného) uznesenia najvyššieho súdu, z ktorého zreteľne vyplynul právny názor, že pri kolízii nárokov na vydanie bezdôvodného obohatenia a nároku na náhradu škody, má vzhľadom na subsidiárnu povahu nároku na bezdôvodné obohatenie, prednosť nárok poškodeného na náhradu škody, ak táto škoda v čase vyhlásenia rozhodnutia nebola uhradená tým subjektom, ktorý sa na úkor poškodeného obohatil (pozri aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20.12.2010, sp.zn. 1 Cdo 123/2009, s. 11, piaty odsek, či Fekete, I. : Obč. zákonník, Veľký komentár, I. diel, Bratislava, 2011, s. 1214-1215).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti najvyšší súd dovolaniu žalobkyne vyhovel, rozsudok krajského súdu v napadnutej časti a v súvisiacom výroku o trovách konania opätovne zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, v ktorom rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243b ods. 2, § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. decembra 2011

JUDr. Martin Vladík, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

